

«Προφίλ Γλωσσικών Ακαδημαϊκών και Μεταγλωσσικών δεξιοτήτων παιδιών σχολικής ηλικίας με Αναπτυξιακές Διαταραχές»

ΠΑΠΑΡΙΖΟΣ Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ MSc

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΟΓΙΝΔΡΟΥΚΑΣ
ΛΟΓΟΠΕΔΙΚΟΣ PhD

Εισαγωγή:

Η συλλογή δεδομένων που αφορούν τα γλωσσικά προφίλ παιδιών με νευροαναπτυξιακές διαταραχές μέσα από σταθμισμένες ή μη δοκιμασίες οδηγεί στην καλύτερη κατανόηση των γλωσσικών δυσκολιών τους αλλά και αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την διαφοροδιάγνωση αλλά και τον σχεδιασμό του θεραπευτικού προγράμματος.

Στόχος:

Μέσω της χορήγησης ενός αξιολογητικού εργαλείου «Πρωτόκολλο Λογοπεδικής Αξιολόγησης Σχολικής Ηλικίας – ΠΛΑΣΗ» (Βογινδρούκας, Χελάς 2014) σε μη τυπικό πληθυσμό, να μελετήσει το προφίλ των παιδιών με αναπτυξιακές διαταραχές και να σχολιάσει τις δυσκολίες τους και τα ελλείμματα τους όσον αφορά τις γλωσσικές ακαδημαϊκές και μεταγλωσσικές τους δεξιότητες.

Συμμετέχοντες:

Στην έρευνα συνολικά συμμετείχαν 30 παιδιά σχολικής ηλικίας από Β΄ Δημοτικού έως Β΄ Γυμνασίου και οι ηλικίες τους ήταν από 7,7 έως 15,5 ετών. Από αυτά, 3 παιδιά με διάγνωση Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή – Αυτισμό (δεν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα), 7 παιδιά με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή, 7 παιδιά με Ειδική Μαθησιακή Δυσκολία Ανάγνωσης και Γραπτής Έκφρασης Δυσλεξία, 6 παιδιά με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας και 7 παιδιά με χαμηλό νοητικό τους δυναμικό.

Εργαλεία και Μεθοδολογία:

Απαραίτητη προϋπόθεση ήταν, όλοι οι συμμετέχοντες, να έχουν εξεταστεί με την ελληνική κλίμακα νοημοσύνης WISC-III και το διάστημα της εξέτασης τους να μην υπερβαίνει τα 2 έτη. Η δειγματοληψία που εφαρμόστηκε ήταν μη τυχαία και συγκεκριμένα ευκολίας (ή βολής), καθώς το δείγμα λήφθηκε από συγκεκριμένες δομές. Λόγω του μικρού μεγέθους δείγματος καθώς και της μη αντιστοιχίας των παιδιών σε ηλικιακές ομάδες (non - matched sample), η στατιστική ανάλυση που εφαρμόστηκε ήταν απλή περιγραφική ανάλυση και συγκεκριμένα για κάθε μεταβλητή, υπολογίσθηκαν ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση. Για ορισμένες από τις δοκιμασίες του ΠΛΑΣΗ επιλέχθηκε ο τρόπος βαθμολόγησης να είναι όμοιος με των Miller, J., Andriacchi, K., DiVall-Rayana, Lein, P. (2003) Narrative Scoring Scheme. Οι δοκιμασίες του ΠΛΑΣΗ που έγινε προσαρμογή στην ελληνική γλώσσα και βαθμολογήθηκαν με τον ίδιο τρόπο είναι η Δίγηση Ιστορίας Εικόνων, η Δίγηση Ιστορίας που άκουσε, η Κατανόηση Ιστορίας που Διάβασε/κειμένου Ανάγνωσης και η Αυθόρμητη Γραφή καθώς αποτελεί τρόπο γραπτής αφήγησης (Βογινδρούκας, Χελάς 2014). Τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν αφορούν στις επιδόσεις των παιδιών με νευροαναπτυξιακές διαταραχές στις παραπάνω δραστηριότητες και το αν υπάρχουν δυσκολίες ή όχι στην περάτωση τους.

ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΣ

	ΚΑΛΗ ΧΡΗΣΗ 5	ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ ΧΡΗΣΗ 3	ΦΤΩΧΗ ΧΡΗΣΗ 1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ • Παρέχει τη γενική κατάσταση 1.SUPER MARKET, 2.ΣΧΟΛΕΙΟ/ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ • Οι βασικοί χαρακτήρες παρουσιάζονται 1.ΚΥΡΙΟΣ/ΠΕΛΑΤΗΣ/ΑΝΤΡΑΣ /ΤΑΜΙΑΣ 2.ΠΑΙΔΙΑ/ΜΑΜΑ/ΔΑΣΚΑΛΑ/ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ	1) ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ • Παρέχει τη γενική κατάσταση χωρίς να δίνει λεπτομέρειες 1.SUPER MARKET, 2.ΣΧΟΛΕΙΟ/ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 2) ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ • Οι βασικοί χαρακτήρες ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ/ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ή ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΚΑΠΟΙΑ	• Ξεκινά την ιστορία χωρίς να προσπαθεί να αναφέρει την κατάσταση
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ	• Αναφέρονται οι κύριοι και οι βοηθητικοί χαρακτήρες. • Γίνεται εμφανές καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας ότι το παιδί είναι ικανό να διαχωρίσει τους κύριους από τους βοηθητικούς χαρακτήρες (δίνεται μεγαλύτερη έμφαση και περιγραφή στους κύριους) 1.ΑΝΤΡΑΣ /ΚΥΡΙΟΣ ΠΑΙΕΙ ΣΤΟ S M 2.ΠΑΙΔΙ ΤΡΩΕΙ ΣΤΟ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ	• Αναφέρονται κύριοι και βοηθητικοί χαρακτήρες ΠΡΟΣΘΕΤΕΙ ΑΛΛΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΜΠΕΡΔΕΥΕΤΑΙ	• Η αναφορά των κύριων και βοηθητικών χαρακτήρων γίνεται με ασυνέπεια • Απουσία χαρακτήρων, απαραίτητων για την ανάπτυξη της πλοκής.
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗ «ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ»	• Γίνεται αναφορά στις διανοητικές και ψυχικές καταστάσεις των κύριων και βοηθητικών χαρακτήρων, όποτε αυτό είναι απαραίτητο για την εξέλιξη της πλοκής της ιστορίας. • Χρησιμοποιείται ποικιλία λέξεων που δηλώνουν μια ψυχική – διανοητική κατάσταση 1.ΞΑΦΝΙΑΣΜΕΝΟΣ/ΑΠΟΡΗΜΕΝΟΣ 2.ΛΥΠΗΜΕΝΟΣ/ΣΤΕΝΟΧΩΡΗΜΕΝΟΣ, ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΙ	• Περιορισμένη χρήση λέξεων που δηλώνουν διανοητική κατάσταση, με σκοπό την ανάπτυξη των χαρακτήρων 1 Η 2 ΑΠΟ ΤΙΣ 3	Απουσία λέξεων που εκφράζουν ψυχική – διανοητική κατάσταση.
ΑΝΑΦΟΡΕΣ	• Παραθέτει αντωνυμίες για προηγούμενες αναφορές. • Γίνονται ξεκάθαρες αναφορές σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας ΣΩΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ	• Ασυνέπεια στη χρήση αντωνυμιών/αναφορών ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΛΑΘΗ	• Υπερβολική χρήση αντωνυμιών • Δε χρησιμοποιούνται διευκρινίσεις • Το παιδί βρίσκεται σε σύγχυση
ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΕΠΙΛΥΣΗ	• Φανερές δηλώσεις των προβλημάτων και λύσεων τους με σκοπό την προώθηση της ιστορίας 1.ΞΑΦΝΙΑΣΤΗΚΕ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΡΤΟΦΟΛΙ /ΕΤΡΕΞΕ ΝΑ ΤΟ ΠΑΡΕΙ 2.ΤΟΝ ΕΙΔΕ ΣΤΕΝΑΧΩΡΗΜΕΝΟ/ΤΟ ΕΙΠΕ ΣΤΗ ΔΑΣΚΑΛΑ, ΤΟΥΣ ΕΚΑΝΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ,ΤΟΥΣ ΜΙΑΗΣΕ/ ΤΑ ΒΡΗΚΑΝ,ΓΙΝΑΝ ΦΙΛΟΙ	• Δεν αναπτύσσονται επαρκώς οι περιγραφές για τα προβλήματα και τις λύσεις που προκύπτουν στην ιστορία Η • Δεν αναφέρονται όλα τα προβλήματα και οι λύσεις Αν δεν υπάρχει ένα από τα δύο	• Δηλώνουν τυχαία οι επιλύσεις χωρίς να γίνεται αναφορά σε αίτια ή προβλήματα Η Παραθέτει προβλήματα, χωρίς επίλυση ή Δεν αναφέρει κανένα πρόβλημα και καμία λύση Αν δε γίνεται καμιά αναφορά
ΣΥΝΟΧΗ	• Τα γεγονότα ακολουθούν μια λογική σειρά • Περιλαμβάνονται τα κρίσιμα γεγονότα, ενώ δίνεται λιγότερη έμφαση σε μικρότερα γεγονότα • Γίνονται ήπιες μεταβάσεις μεταξύ των γεγονότων 1.Σούπερ Μάρκετ 2.Σχολείο, Διάλειμμα 1.Ψώνια,Καρτότσι 2.Κολατσιό,σαντουίτσο 1.Ταμείο 2.Σπίτι, Δωμάτιο 1.Έξω,Δρόμος,Πορτοφόλι 2.Διευθύντρια,Δασκάλα,Σχολείο 1.Ταμείο, Χρήματα 2.Διάλειμμα, μήλο Αναφορά σε Νοητικές καταστάσεις	• Τα γεγονότα ακολουθούν μια λογική σειρά • Υπερβολική λεπτομέρεια ή έμφαση σε μικρότερα γεγονότα που δημιουργούν σύγχυση στον ακροατή Η • Μη ξεκάθαρη εναλλαγή σε άλλο γεγονός Η • Παρέχονται εξ ίσου λεπτομέρειες και σε κρίσιμα και σε λιγότερο σημαντικά γεγονότα Παρουσιάζει μόνο 2 από τα προηγούμενα	• Καμία χρήση ήπιων εναλλαγών Αναφέρει 1 ή κανένα
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΕΠΙΛΟΓΟΣ	• Η ιστορία ολοκληρώνεται με μια φράση επιλόγου	• Ολοκληρώνονται τα γεγονότα χωρίς προσθήκη φράσης για επίλογο	• Απότομη διακοπή αφήγησης, κάνοντας τον ακροατή να μην αντιλαμβάνεται εάν η ιστορία τελείωσε

ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ: Κάθε ένα από τα χαρακτηριστικά σκοράρεται με 0 – 5 βαθμούς. ΚΑΛΗ ΧΡΗΣΗ=5, ΑΝΔΥΟΜΕΝΗ ΧΡΗΣΗ = 3, ΦΤΩΧΗ ΧΡΗΣΗ=1. Ενδιάμεσες βαθμολογίες (π.χ 2, 4) δεν δίνονται. Χρησιμοποιήστε τη κρίση σας. Οι βαθμολογίες «0» και «ΔΕ» περιγράφονται παρακάτω. Η τελική βαθμολογία προκύπτει από την άθροιση των βαθμών από τα χαρακτηριστικά του αφηγήματος. Υψηλότερος βαθμός = 35. «0» δίνεται στα λάθη που κάνει το παιδί (π.χ λέει λάθος ιστορία, συνομιλεί με τον εξεταστή, δεν ολοκληρώνει τη δοκιμασία, χρησιμοποιεί μη κατανοητό λόγο καθίστώντας αδύνατη τη βαθμολόγηση από τον εξεταστή. ΔΕ (Δεν Εφαρμόστηκε) βάζουμε, όταν γίνονται λάθη που προκύπτουν κατά την εξέταση (π.χ υπερβολικός θόρυβος, ο εξεταστής δεν ακολουθεί το πρωτόκολλο, ο εξεταστής κάνει συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Αποτελέσματα:

Πίνακας 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις για τις μεταβλητές σειροθέτησης, διήγησης ιστορίας εικόνων, διήγησης ιστορίας που άκουσαν, κατανόησης κειμένου ανάγνωσης και αυθόρμητης γραφής

	ΔΕΠ-Υ			ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ		
	N	Mean	Std. Deviation	N	Mean	Std. Deviation
ΣΕΙΡΟΘΕΤΗΣΗ	6	0.8333	0.40825	7	0.5714	0.53452
ΔΙΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	6	18.333	5.60952	7	23.5714	8.0593
ΔΙΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΑΝ	6	21	5.79655	7	24.8571	7.49285
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	6	24.6667	5.57375	7	17.5714	12.3269
ΑΥΘΟΡΜΗΤΗ ΓΡΑΦΗ	6	24.5	12.98846	7	11.4286	9.6929
	ΧΑΜ ΝΟΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ			ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ		
	N	Mean	Std. Deviation	N	Mean	Std. Deviation
ΣΕΙΡΟΘΕΤΗΣΗ	7	0.5714	0.53452	7	0.7143	0.48795
ΔΙΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	7	19.5714	10.11364	7	21	6.63325
ΔΙΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΑΝ	7	22.7143	9.96183	7	29.5714	3.59894
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	7	29	7.30297	7	16.2857	13.04753
ΑΥΘΟΡΜΗΤΗ ΓΡΑΦΗ	7	16.7143	9.26848	7	16.8571	12.22605

Όσον αφορά τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα: Όσο πιο κοντά στο 1 είναι ο αριθμός για την σειροθέτηση τόσο πιο μεγάλες δυσκολίες παρατηρήθηκαν στην εκτέλεση της δοκιμασίας. Όσον αφορά την διήγηση ιστορίας εικόνων, διήγηση ιστορίας που άκουσε, κατανόηση κειμένου ανάγνωσης και αυθόρμητη γραφή υπάρχουν δυσκολίες (το 5 είναι το άριστα στην κάθε υποδοκιμασία, το 3 αναδεικνύεται να τον 1 δεν υπάρχει δηλαδή γράφουν υπόλογο), δοκιμασίες (το 5 είναι το άριστα στην κάθε υποδοκιμασία, το 3 αναδεικνύεται να τον 1 δεν υπάρχει δηλαδή γράφουν υπόλογο), δοκιμασίες (το 5 είναι το άριστα στην κάθε υποδοκιμασία, το 3 αναδεικνύεται να τον 1 δεν υπάρχει δηλαδή γράφουν υπόλογο), δοκιμασίες (το 5 είναι το άριστα στην κάθε υποδοκιμασία, το 3 αναδεικνύεται να τον 1 δεν υπάρχει δηλαδή γράφουν υπόλογο) στις παραπάνω δοκιμασίες είναι κοντά στο 35 (7 υποδοκιμασίες επί 5 = 35) για κάθε διαγνωστική ομάδα συμπεραίνουμε ότι δεν παρατηρούνται δυσκολίες.

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ φαίνεται να παρουσιάζουν την μεγαλύτερη δυσκολία στη δοκιμασία της σειροθέτησης ιστορίας εικόνων και ακολουθούν τα παιδιά που έχουν διαγνωσθεί με αναπτυξιακή δυσλεξία. Δοκιμασία παιδιό με αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή και χαμηλό νοητικό δυναμικό φαίνεται να έχουν τις μικρότερες δυσκολίες στη συγκεκριμένη δοκιμασία. Όσον αφορά το μέσο όρο σε όλες τις ερωτήσεις διήγησης ιστορίας εικόνων, τα παιδιά με αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή φαίνεται να παρουσιάζουν τις μικρότερες δυσκολίες, ενώ παιδιά με χαμηλό νοητικό δυναμικό και ΔΕΠ-Υ τις περισσότερες. Όσον αφορά τον μέσο όρο σε όλες τις ερωτήσεις διήγησης ιστορίας που άκουσαν, τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ και χαμηλό νοητικό δυναμικό φαίνεται να παρουσιάζουν τις περισσότερες δυσκολίες, ενώ παιδιά με αναπτυξιακή δυσλεξία και αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή τις λιγότερες.

Όσον αφορά τον μέσο όρο σε όλες τις ερωτήσεις κατανόησης κειμένου ανάγνωσης, τα παιδιά με χαμηλό νοητικό δυναμικό φαίνεται να παρουσιάζουν τις μικρότερες δυσκολίες, ενώ παιδιά με αναπτυξιακή δυσλεξία και αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή τις περισσότερες. Σε όλες τις δοκιμασίες της αυθόρμητης γραφής, τα παιδιά διαγνωσμένα με ΔΕΠ-Υ και εκείνα με αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή παρουσιάζουν δυσκολίες ενώ τα παιδιά με χαμηλό νοητικό δυναμικό ή αναπτυξιακή δυσλεξία μικρότερο ποσοστό αδυναμίας περάτωσης των δοκιμασιών.

Συμπεράσματα:

Οι ομάδες των παιδιών που αξιολογήθηκαν εμφανίζουν παρόμοιες δυσκολίες, με κοινή αναπτυξιακή γλωσσική βάση σε κάποιες δοκιμασίες παρόλο που ανήκουν σε διαφορετικές διαγνωστικές κατηγορίες και μπορεί να έχουν διαφορετικές κλινικές εικόνες. Η συλλογή δείγματος από τις διαφορές διαγνωστικές κατηγορίες αλλά και από τυπικό πληθυσμό ισοτικής κλίσης στο να κατανοήσουμε καλύτερα την φύση των διαταραχών και την ετερογένεια των προφίλ τους. Επίσης θα διευρευνηθεί αν αυτές οι αναπτυξιακές διαταραχές αλληλοεπικαλύπτονται ή απλά έχουν όμοια κλινική εικόνα όσον αφορά τις γλωσσικές ακαδημαϊκές και μεταγλωσσικές δεξιότητες. Έτσι θα έχουμε την δυνατότητα να καταρτίσουμε με μεγαλύτερη συνάφεια ένα θεραπευτικό πρόγραμμα το οποίο θα στοχεύει να κερδίσει σταθερά στις δυσκολίες των παιδιών. Για περισσότερες πληροφορίες για την έρευνα μπορείτε να έχετε πρόσβαση στην διπλωματική εργασία

<https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/23706>